

2. Алексеева М.М. Планирование деятельности фирмы [Текст] / М.М. Алексеева.– М.: Финансы и статистика, 1997. – 248с.

3. Ансофф И. Стратегическое управление [Текст] / И. Ансофф.: пер. с англ.– М.: Экономика, 1989. – 519с.

4. Богатирьев А.М. Планування діяльності підприємств харчової промисловості в умовах

ринку: монографія [Текст] / А.М. Богатирьев, А.І. Бутенко, І.О. Кузнєцова.– О.: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. Одеська національна академія харчових технологій, 2003. – 274с.

5. Горемыкин В.А. Планирование на предприятии: учебное пособие [Текст] / В.А. Горемыкин. - М.: Филинь, 2004. – 520 с.

Аннотація. Стаття посвящена аналізу действующей системе управления затратами предприятий и предлагает новые подходы при использовании концепции бюджетного контроля.

Ключові слова: расходы, управление расходами, бюджетирование, концепция контроля .

Summary. This article analyzes the current system of cost management of rail industry and offers new approaches to the use of the concept of budgetary control.

Keywords: cost, expense management, budgeting, control concept.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.

УДК 658.15

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

*Чобіток В.І., к.е.н, доцент,
Пятилокотова К.С., магістр (УІПА)*

Досліджено теоретичні аспекти управління оборотними активами підприємства. Розглянута система управління оборотними активами підприємства.

Ключові слова: оборотні активи, управління оборотними активами, система управління оборотними активами.

Актуальність дослідження. Вітчизняна економіка в сучасних умовах потребує нових підходів до управління оборотними активами. Розвиток країни залежить від ефективних результатів діяльності підприємств, раціонального формування і використання оборотних активів підприємства. Система управління оборотними активами як важливим елементом підвищення ефективності функціонування підприємств набуває особливої актуальності. Значною мірою це стосується розробки і впровадження дієвих підходів в управлінні оборотними активами, які б забезпечували стійкість фінансового стану підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття управління оборотними активами висвітлено у працях провідних вітчизняних економістів, таких як Н.А. Русак [8], О.С.Філімоненков [10], Р.А. Слав'юк [9], В.В.Ковальов [5], Г.В. Нашкерька [6], І. О. Бланк [2], Т. А. Демченко [4], М. В. Володькіна [3], М. Д. Білик [1], та інші.

Мета дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування аспектів формування системи управління оборотними активами

підприємства та напрямків підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства.

Виклад основного матеріалу. Оборотні активи підприємства розглядаються як сукупність матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримки нормальної ліквідності підприємства і повинні повністю використовуватися протягом одного календарного року або операційного циклу. Аналіз поняття «оборотні активи підприємства» відображено у табл.1.

Ефективне управління оборотними активами є результатом фінансового оздоровлення підприємства. Розробка стратегії фінансового оздоровлення організацій обов'язково включає розробку принципів управління оборотними активами як найбільш мобільною частиною майна.

Система управління оборотними активами - це система цілеспрямовано організованих взаємодій між об'єктом та суб'єктом управління, шляхом реалізації функцій управління із

застосуванням комплексу методів, засобів і з урахуванням дії на них факторів внутрішнього і фінансово-економічних інструментів дослідження, зовнішнього середовища.

Таблиця 1

Аналіз поняття «Оборотні активи підприємства»

Автор	Поняття
П(С)БО2 «Баланс» [7]	Оборотні активи - кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи призначені для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу чи протягом 12 місяців з дати балансу.
Н.А. Русак [8]	Оборотні активи – мобільні активи підприємства, що є грошовими коштами або можуть бути перетворені в них протягом року або одного виробничого циклу.
О.С.Філімоненков [10]	Оборотні активи як натурально-речовинна категорія — це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готова продукція, грошові кошти тощо).
Р.А. Слав'юк [9]	Оборотні активи – ресурси, які належать підприємству і які напевно буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу
В.В.Ковальов [5]	Оборотні активи - це активи підприємства, поновлювані з певною регулярністю задля забезпечення поточної діяльності, вкладення які, принаймні, одноразово обертаються протягом року або банку одного виробничого циклу, якщо вбирається у рік
Г.В. Нашкерька[6]	Оборотні активи – грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів та фондів в обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції.
І. О. Бланк [2]	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та, що повністю споживаються у процесі одного виробничо-комерційного циклу.
Т. А. Демченко [4]	Оборотні активи - сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі.
М. В. Володькіна [3]	Оборотні активи – це частина активів підприємства, яка включає оборотні кошти та короткострокові фінансові інвестиції.
М. Д. Білик [1]	Оборотні активи – група мобільних активів із періодом використанні до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями.

Управління оборотними активами – це складний процес. Його складність залежить від таких умов, як: обсяг оборотного капіталу, що використовується в операційному процесі; різні види активів, що формуються за рахунок обсягу оборотного капіталу; прискорення обороту капіталу і забезпечення постійної платоспроможності підприємства тощо.

Першочерговими проблемами в управлінні оборотними активами є: управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами, визначення джерел фінансування.

Система управління оборотними активами представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні

необхідного обсягу і складу оборотних активів, раціоналізації й оптимізації структури джерел їх фінансування.

Система управління оборотними активами підприємства розробляється за такими основними етапами, які наведено на рис.1.

На першому етапі відбувається аналіз оборотних активів підприємства в попередньому періоді включає: аналіз динаміки загального обсягу та складу оборотних активів підприємства; аналіз оборотності окремих видів оборотних активів у загальній їх сумі; рентабельності оборотних активів; аналіз основних джерел фінансування оборотних активів. Результати аналізу дозволяють визначити загальний рівень ефективності управління

оборотними активами на підприємстві та виявити основні напрямки їх підвищення.

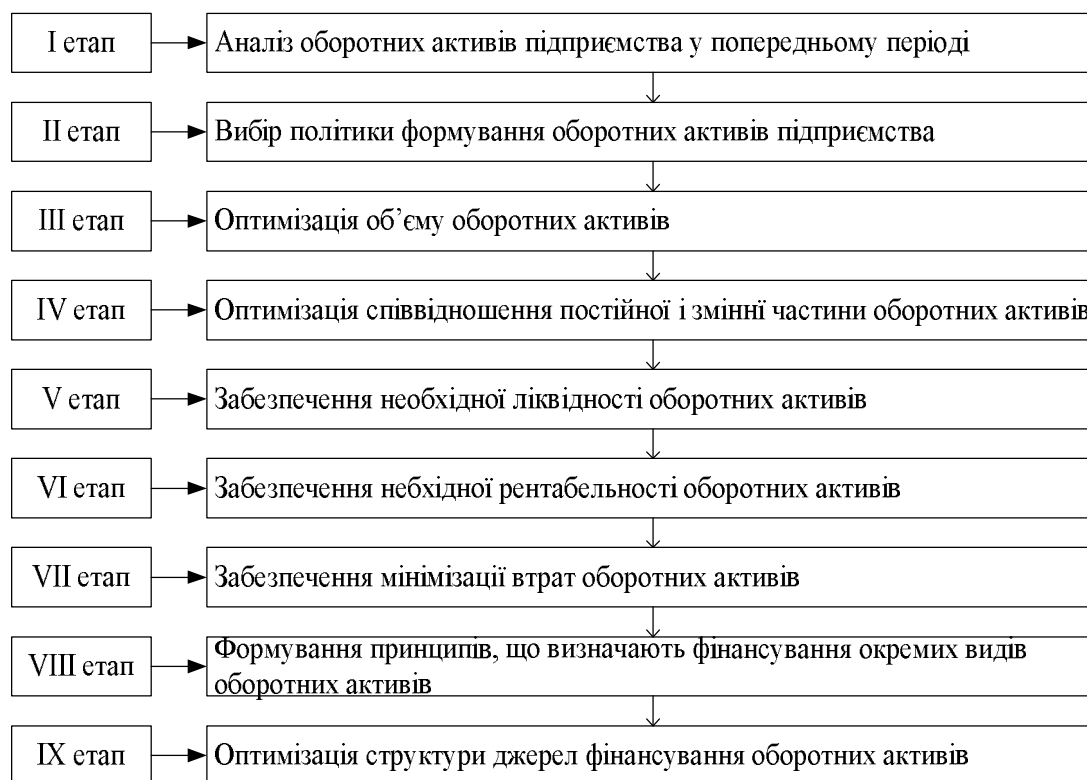

Рис. 1. Етапи управління оборотними активами підприємства

Другий етап характеризується вибором політики формування оборотних активів підприємства. З наукової точки зору виділяються три принципові підходи щодо формування оборотних активів підприємства – консервативний, помірний і агресивний. Консервативний підхід передбачає мінімізацію операційних і фінансових ризиків, але негативно впливає на ефективність використання оборотних активів – їх оборотність і рівень рентабельності. Помірний підхід забезпечує оптимальне співвідношення між рівнем ризику та рівнем ефективності використання фінансових ресурсів. Агресивний підхід полягає в мінімізації усіх форм страхових резервів за окремими видами оборотних активів.

Наступний етап передбачає оптимізацію обсягів оборотних активів. Така оптимізація повинна виходити з вибраного підходу щодо формування оборотних активів, забезпечуючи заданий рівень співвідношення ефективності їх використання і ризику

На четвертому етапі відбувається оптимізація співвідношення постійної та змінної частин оборотних активів. Коливання в розмірах потреби в окремих видах оборотних активів можуть бути викликані й сезонними особливостями попиту на продукцію підприємства.

Тому у процесі управління оборотними активами варто визначати їх сезонну потребу, що складає різницю між максимальною та мінімальною потребою в них протягом року.

П'ятий етап характеризується забезпеченням необхідної ліквідності оборотних активів. Усі види оборотних активів тією або іншою мірою є ліквідними, крім витрат майбутніх періодів і дебіторської заборгованості. Загальний рівень ліквідності повинен забезпечувати необхідний рівень платоспроможності підприємства за поточними фінансовими зобов'язаннями. З цією метою з урахуванням обсягу й графіку майбутнього платіжного обороту повинна бути визначена частина оборотних активів у формі коштів, високо- і середньоліквідних активів.

На шостому етапі розглядається забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів. Оборотні активи повинні приносити визначений прибуток при їх використанні у виробничо-збутовій діяльності підприємства. Водночас окремі види оборотних активів можуть приносити підприємству прямий прибуток у процесі фінансової діяльності у формі відсотків і дивідендів.

Наступний етап забезпечує мінімізацію втрат оборотних активів у процесі їх використання. Усі види оборотних активів певною мірою схильні до ризику втрат. Тому управління оборотними активами повинно бути спрямоване на мінімізацію ризику їх втрат.

Восьмий етап заключається в формуванні принципів, що визначають фінансування окремих видів оборотних активів. Виходячи із загальних принципів фінансування активів, що визначають формування структури та вартості капіталу, слід конкретизувати принципи фінансування окремих видів і складових частин оборотних активів.

Останній етап передбачає оптимізацію структури джерел фінансування оборотних

активів. На основі раніше визначених принципів фінансування у процесі розробки системи управління оборотними активами формуються підходи до вибору конкретної структури джерел фінансування, їх приросту з урахуванням тривалості окремих стадій фінансового циклу й оцінки вартості залучення окремих видів капіталу.

Однією з найважливіших складових управління оборотними активами є вибір способу їх фінансування.

Наслідки впровадження ефективної політики управління оборотними активами відображені на рис.2.

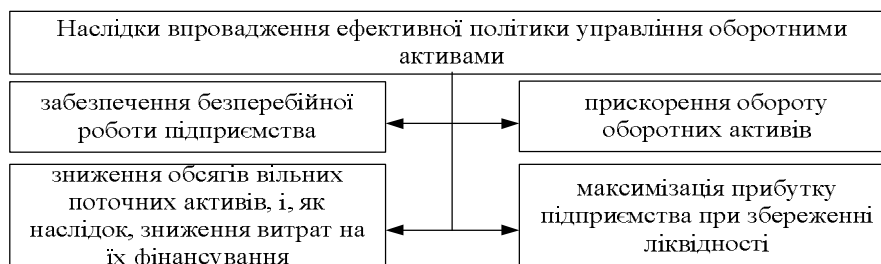

Рис 2. Наслідки впровадження ефективної політики управління оборотними активами

Найбільш поширеним, а підчас і єдиним способом фінансування оборотних активів є кредиторська заборгованість. В більшості випадків сучасна ринкова логіка визначення необхідності в оборотних активах має наступний вигляд: спочатку визначається необхідність в валовому оборотному капіталі для підтримки ділової активності в планових обсягах, потім оцінюється можливість використання в обороті підприємства кредиторської заборгованості та інших залучених коштів. Необхідність у власному оборотному капіталі визначається за остаточним принципом. Ефективне управління кредиторською заборгованістю, дозволяє значно скоротити потребу в власних грошових коштах.

При наявності на підприємстві розробленої ринкової стратегії поведінки залучення капіталу збільшує можливості підприємства з розширення діяльності, дозволяє використати ефект фінансового важеля, підвищити рентабельність власного капіталу.

Висновки. Отже, управління оборотними активами необхідне для оптимізації задоволення потреб у придбанні різних елементів оборотних активів, забезпечення відповідності їх обсягів обсягами фінансово - господарської діяльності, максимізації прибутку (рентабельності оборотних активів) і мінімізації витрат при допустимому рівні ризику. Рациональне й ефективне використання оборотних коштів сприяє збільшенню фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності.

За цих умов підприємство своєчасно і повністю може виконувати свої розрахунково-платіжні зобов'язання, що дозволять успішно здійснювати свою функціональну діяльність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білик М. Д. Управління фінансами державних підприємств / М. Д. Білик. – К. : Знання, 1999. – 312 с.
2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И. А. Бланк. – К.: Ника – Центр, 2001. – 528 с.
3. Володькіна М. В. Економіка промислового підприємства: навчальний посібник / М. В. Володькіна. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 196 с.
4. Демченко Т. А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. Актуальні проблеми економіки / Т. А. Демченко. – 2007. – №9. – 227 с.
5. Ковалев В. В. Курс фінансового менеджмента / В. В. Ковалев. – М.: ТК Велби, Проспект, 2008. – 448 с.
6. Нашкерська Г. В. Фінансовий облік: навч. посіб. / Г. В. Нашкерська. – К.: Кондор, 2005. – 503с.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 2 “Баланс” від 21.06.99 №396/3689 // Все про бухгалтерський облік. – 2000. – № 11. – 158 с.
8. Русак Н. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования:

справ. посobie / Н. А. Русак – Мн.: Вышш. шк., 1997. – 309 с.

9. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: навчальний посібник / Р. А. Слав'юк. – Луцьк:

Ред.-вид. відд. “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. – 460с.

10. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О.С. Філімоненков. – К.: МАУП, 2004. – 328 с.

Аннотація. Исследованы теоретические аспекты управления оборотными активами предприятия. Рассмотрена система управления оборотными активами предприятия.

Ключевые слова: оборотные активы, управления оборотными активами, система управления оборотными активами.

Summary. The theoretical aspects management circulating assets enterprise are investigational. Control system by the circulating assets enterprise is considered.

Keywords: circulating assets, management circulating assets, control system by circulating assets.

*Рецензент д.е.н., професор УПА Прохорова В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 330.88

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

*Шульгіна Л.М., д.е.н., професор,
Юхименко В.В., аспірант (НТУ «КП»)*

У статті наведені результати оцінювання ефективності стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств залізничного машинобудування. В основу дослідження покладена авторська методика, що передбачає розгляд комплексу технологій їх функціонування, а саме: інформаційних, виробничих, маркетингових, логістичних та управління якістю. Для оцінки технологій використана розроблена авторами збалансована система показників.

Ключові слова: стратегічне управління, інноваційний розвиток, управління технологіями, залізничне машинобудування.

Постановка проблеми. У структурі машинобудівного комплексу України найбільшу частку складає виробництво залізничного транспорту (чи залізничне машинобудування – ЗМ), – на нього припадає 46% від загального обсягу реалізованої у 2011 р. продукції [5]. Зазначена сфера діяльності активно розвивається і демонструє позитивну динаміку прибутковості.

Проте виробники повинні постійно покращувати якість своєї продукції та шукати нові ринки збуту, а не сподіватися тільки на державні замовлення. На думку учасників ринку, у найближчому майбутньому перед ними гостро постане проблема пошуку нових споживачів, – адже державна програма комплексного оновлення залізничного парку (якою передбачене повне насичення ринку) перебуває на етапі завершення. Водночас вихід на зовнішні ринки потребує здатності протистояти жорсткій конкурентній боротьбі на світовому рівні, що вимагає від компаній упровадження та ефективної реалізації стратегічного управління їх інноваційним розвитком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблематика стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств (СУІРП) є багатоаспектною та (незважаючи на суттєві напрацювання зарубіжних і вітчизняних науковців) досі актуальною для подальших досліджень. Наукові пошуки авторів присвячені визначенню елементного складу СУІРП, чинників, ролі персоналу у досягненні стратегічних позицій тощо.

Серед основоположників СУІРП слід назвати Г. Мінцберга, який визначив «п'ять П» стратегії, довів їх тісний взаємний зв'язок і обґрунтував доцільність їх комплексного використання [4].

У працях Г. Хамела та К. Прахалата превалює думка, що СУІРП – це галузеве лідерство і створення конкурентних переваг на ринках майбутнього за рахунок формування компетенцій працівників [9]. І. Нонака та Х. Такеучі як основне завдання підприємства визначили поступову трансформацію неформалізованого знання